

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, менеджменту
та комерційної діяльності
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Безпека життєдіяльності
Викладачі	Глевацька Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 073 «Менеджмент» Освітньо-професійна програма: «Менеджмент»
Контактний телефон	+380508394535 (Глевацька Н.М.)
E-mail	natalev@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік Загальна кількість кредитів – 2, годин – 60, у т.ч. лекції – 16 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 28 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська Рік викладання – 2023-2024 навчальний рік
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів, що забезпечує отримання здобувачем загальних фундаментальних знань з безпеки життєдіяльності, потребує базових знань з гуманітарних, природничих, суспільних наук.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є набуття здобувачами знань, умінь та компетенцій, необхідних для виконання професійної діяльності відповідно до обраної спеціальності, з постійним дотриманням вимог безпеки. Дисципліна спрямована на використання останніх досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду в галузі безпеки, а також на розвиток у здобувачів навичок збереження життя, здоров'я та працездатності як на особистому, так і на колективному рівні. Основною метою є формування у здобувачів відповідальності за власну та колективну безпеку в різних повсякденних ситуаціях, а також в надзвичайних обставинах і в умовах воєнного стану.

Завданнями вивчення дисципліни є надання здобувачам знань про законодавчі, нормативно-правові, нормативно-технічні та санітарно-гігієнічні аспекти безпеки життєдіяльності. Аналіз найбільш актуальних питань та завдань у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, включаючи пожежну безпеку, безпеку в умовах НС та військового стану. Навчання здобувачів методам самозахисту від небезпечних факторів, способам збереження життя, здоров'я та працездатності в екстремальних умовах. Засвоєння методик оцінки ризиків, ідентифікації та класифікації потенційних небезпек, що впливають на життєдіяльність людини. Навчання базовим прийомам долікарської допомоги та діям у випадку різноманітних травм та станів, що вимагають термінового втручання. Освоєння процедур евакуації, використання засобів індивідуального та колективного захисту, розуміння порядку дій при різних видах НС.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

Загальні компетентності

ЗК 16. Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання

ПРН 18. Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

№ З/п	Назва теми	Кількість годин	Завдання
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності			
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності План 1. Предмет, метод, принципи та завдання безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни 2. Поняття та ознаки безпеки життєдіяльності. 3. Поняття небезпеки та її характеристика. Класифікація надзвичайних ситуацій. Джерела небезпеки та шкідливі фактори.	1	Питання для обговорення: 1. Історичний розвиток дисципліни «Безпека життєдіяльності» і її сучасне значення в освітньому процесі. 2. Вплив зміни клімату на безпеку життєдіяльності людей та природних екосистем. Теми рефератів: 1. Ефективність та практичність впровадження принципів безпеки життєдіяльності в освітній процес. 2. Вплив антропогенного забруднення на якість навколишнього середовища та безпеку життєдіяльності людей.
2	Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності План 1. Конституційні засади безпеки життєдіяльності 2. Система національного законодавства з безпеки життєдіяльності 3. Міжнародне законодавство в галузі безпеки життєдіяльності.	1	Питання для обговорення: 1. Які конституційні норми визначають основні засади безпеки життєдіяльності громадян в Україні? 2. Як система національного законодавства регулює питання безпеки життєдіяльності на різних рівнях управління? Теми рефератів: 1. Аналіз конституційних засад безпеки життєдіяльності та їх роль у правовому просторі України. 2. Порівняльний аналіз системи національного законодавства з безпеки життєдіяльності в Україні та інших країнах.
3	Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки План 1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ 2. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ 3. Пожежі у природних екосистемах	1	Питання для обговорення: 1. Які основні небезпечні геологічні процеси і явища спостерігаються на території України? 2. Які можливі наслідки для життєдіяльності людей і функціонування об'єктів економіки можуть виникнути внаслідок вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ? Теми рефератів: 1. Аналіз небезпечних геологічних процесів і явищ в Україні та їх вплив на навколишнє середовище. 2. Вивчення та оцінка вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ та їх вплив на інфраструктуру та економіку.
4.	Тема 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки План 1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори 2. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки	2	Питання для обговорення: 1. Що таке техногенні небезпеки і які вони бувають? 2. Які основні вражаючі фактори техногенних небезпек? 3. Які існують методи оцінки ризиків техногенних небезпек?

	3. Пожежна безпека 4. Хімічна безпека		<p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз наслідків Чорнобильської катастрофи як приклад техногенної аварії. 2. Роль системи управління безпекою на підприємстві в запобіганні техногенних небезпек. 3. Вплив техногенних катастроф на навколишнє середовище та здоров'я людини. <p>Теми есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль лідерства в управлінні техногенними ризиками на сучасному підприємстві. 2. Вплив глобалізації на збільшення техногенних небезпек в світі. 3. Етичні аспекти управління техногенними небезпеками і їх наслідками.
5.	<p>Тема 5. Пожежна безпека</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пожежа. Система пожежної безпеки. 2. Горіння. Пожежонебезпечність речовин. 3. Способи і засоби гасіння пожеж. 4. Попередження пожеж. 	1	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке система пожежної безпеки та які її основні компоненти? 2. Які хімічні процеси відбуваються під час горіння? 3. Як класифікуються речовини за ступенем пожежонебезпечності? 4. Які існують способи гасіння пожеж і в чому їх особливості? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Огляд систем пожежної безпеки та їх застосування на сучасних підприємствах. 2. Хімічні аспекти горіння та класифікація речовин за пожежною небезпечністю. 3. Аналіз методів гасіння пожеж: вода, піна, порошок, газ. 4. Стратегії попередження пожеж в промислових та житлових будівлях. <p>Теми есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення пожежної безпеки у сучасному суспільстві: від особистої відповідальності до державної політики. 2. Інновації в пожежній безпеці: можливості та виклики. 3. Етичні аспекти пожежної безпеки: відповідальність перед суспільством.
6.	<p>Тема 6. Екологічна безпека</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. 2. Характеристика техногенно-екологічної безпеки. 3. Охорона навколишнього природного середовища. 4. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами. 	1	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як екологічна безпека стала об'єктом правового регулювання і чому це важливо для суспільства? 2. Що включає в себе поняття «техногенно-екологічна безпека» і які її характеристики? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правове регулювання екологічної безпеки та його роль у сучасному суспільстві. 2. Аналіз техногенно-екологічної безпеки і її вплив на екологічну стабільність.
Змістовий модуль 2. Основні види національної безпеки життєдіяльності			
7	<p>Тема 7. Основні види національної безпеки життєдіяльності.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Громадська безпека 2. Соціальна та демографічна безпека 3. Інформаційна безпека 4. Кібербезпека 	2	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як громадська безпека впливає на стабільність суспільства і які основні аспекти її забезпечення? 2. Чому соціальна та демографічна безпека є важливими аспектами забезпечення життєдіяльності суспільства? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз і вплив громадської безпеки на розвиток суспільства та ефективність державного управління. 2. Соціальна та демографічна безпека як

			фактори забезпечення стабільності та економічного зростання.
8.	<p>Тема 8. Економічна безпека План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність економічної безпеки. 2. Система економічної безпеки 3. Загрози економічній безпеці та засоби їх подолання 	1	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що включає в себе сутність економічної безпеки і чому вона важлива для стабільності економіки? 2. Як будується система економічної безпеки на різних рівнях: державному, галузевому та корпоративному? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз сутності економічної безпеки та її вплив на економічний розвиток країни. 2. Системний підхід до створення та управління системою економічної безпеки на різних рівнях.
9.	<p>Тема 9. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС План</p> <p>Соціально-політичні конфлікти. Тероризм. Види тероризму. Вплив інформаційного чинника на безпеку суспільства. Маніпулювання людською свідомістю. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.</p>	2	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке соціально-політичні небезпеки і які їх основні види? 2. Як тероризм впливає на безпеку суспільства і які існують його види? 3. В чому полягає роль інформаційного чинника в забезпеченні безпеки суспільства? 4. Які методи маніпулювання свідомістю людини найбільш поширені в сучасному світі? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз соціально-політичних конфліктів та їх впливу на стабільність суспільства. 2. Роль тероризму у формуванні глобальних небезпек сучасності. 3. Вплив інформаційних технологій на забезпечення безпеки суспільства. 4. Механізми маніпулювання свідомістю у сучасному медіапросторі. <p>Теми есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив соціально-політичних небезпек на ідентичність суспільства. 2. Етичні аспекти боротьби з тероризмом у глобалізованому світі. 3. Роль освіти в профілактиці соціальних хвороб та формуванні здорового способу життя.
10.	<p>Тема 10. Воєнна безпека. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки для України. 2. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування 3. Безпека населення на території збройного протистояння.. 4. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій 5. Вимоги екологічної безпеки щодо військових та оборонних об'єктів і військової діяльності. 	2	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки є актуальними для України? Як вони впливають на безпеку країни? 2. Які сучасні військові засоби масового ураження існують, і які можливі наслідки їх застосування для населення і навколишнього середовища? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз ознак та факторів воєнної небезпеки для України у сучасних умовах. 2. Сучасні військові засоби масового ураження та їх потенційні наслідки для цивільного населення та навколишнього середовища.
11.	<p>Тема 11. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна оцінка та характеристика небезпек 2. Оцінка ризику небезпеки 3. Концепція прийнятного (допустимого) ризик 4. Управління ризиком 	1	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як проводиться загальна оцінка та характеристика небезпек? Які методи та підходи використовуються для визначення характеристик небезпек? 2. Як оцінюється ризик небезпеки? Які фактори враховуються при оцінці ризику, і які методи використовуються для цієї цілі? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи та підходи до загальної оцінки та характеристики небезпек. 2. Оцінка ризику небезпеки: теорія та практика.

12.	Тема 12. Управління силами та засобами ОГ під час НС План 1. Захист населення і територій від НС техногенного та природного характеру 2. Основними заходами у сфері захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру 3. Сили та засоби захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру	1	Питання для обговорення: 1. Які загальні підходи до захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного характеру існують? 2. Які специфічні загрози можуть виникнути внаслідок НС техногенного та природного характеру, і як вони впливають на захист населення і територій? Теми рефератів: 1. Система захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: аналіз та оцінка ефективності. 2. Основні етапи реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру та природного походження.
	Разом	16	

5. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимум 100 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів. Більш детальний розподіл балів відображено в курсі на платформі Moodle.

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» – здобувач вищої освіти має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «не зараховано» – здобувач вищої освіти має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим

		повторним вивченням дисципліни
--	--	--------------------------------

6. Рекомендовані джерела інформації:

Базова

1. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Т. Є. Стиценко, Г. В. Пронюк, Н. М. Сердюк, І. І. Хондак. Харків : ХНУРЕ, 2018. – 336 с.
2. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г. Г 82 Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10901/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D0%96%D0%94%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%9F-1.pdf
3. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. О. О. Золотар. – Київ : АртЕк, 2018. 446 с.
4. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. А. Л. Клименко. Харків : Юрайт, 2019. – 176 с.
5. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник. В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.
6. Ситник Г. П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372. с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>

Допоміжна

1. Глобальні енерго-еколого-кліматичні проблеми та невідкладність їх вирішення : підручник / П. М. Каніло, Н. В. Внукова, А. М. Турєнко, А. В. Гриценко. Харків : ХНАДУ, 2020. – 388 с.
2. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубєнко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов та ін. – Київ : Ваіте, 2018. – 265 с
3. Gennadiy N. Sadicov, Petro G. Kyrienko, Sergii O. Lobov. Comprehensive content of safety of vital activity. September 2020. Environmental Safety and Natural Resources 35(3):22-29. DOI:10.32347/2411-4049.2020.3.22-29
4. Пархоменко-Куцевіл, О. (2023). Теоретичні засади формування та розвитку воєнної безпеки України. *Літопис Волині*, (28), 367-371. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.53>
5. Лаврьонов Р. П. Військова безпека: аналіз стану трансформації системи управління. *Київський часопис права*. 2022. № 4. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.23>

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал Офіційний веб-сайт URL:

<https://www.kmu.gov.ua/>

2. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт URL:
<https://mon.gov.ua/ua>

3. Офіційний портал Верховної Ради України URL:
<https://www.rada.gov.ua/>

4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво URL:
<https://www.president.gov.ua/>

5. ЮНЕСКО. Офіційний сайт веб-сайт. URL: <https://unesco.org/>

6. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>

8. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної
інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uinteі.kiev.ua>.

9. Encyclopaedia Britannica URL: <https://www.britannica.com>.

10. Human Development Reports URL:
<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters/>.

11. Mission of the U. S. Department of Homeland Security URL:
<https://www.dhs.gov/mission>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри ЕМ та КД, Протокол № 1 від
«28 » серпня 2023 р.